

Prawna kwalifikacja zdarzenia urazowego jako wypadku przy pracy w praktyce weterynaryjnej

Jarosław Chmielewski¹, Jerzy Zagórski², Krzysztof Anusz³, Tomasz Nagas⁴, Michał Trela⁴, Elżbieta Monika Galińska⁵

ze Służby BHP Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego w Warszawie¹, Zakładu Zdrowia Publicznego Instytutu Medycyny Wsi w Lublinie², Katedry Higieny Żywności i Ochrony Zdrowia Publicznego Wydziału Medycyny Weterynaryjnej w Warszawie³, Zakładu Rozrodu Zwierząt, Andrologii i Biotechnologii Rozrodu Katedry Chorób Dużych Zwierząt z Kliniką Wydziału Medycyny Weterynaryjnej w Warszawie⁴ oraz Zakładu Alergologii i Zagrożeń Środowiskowych Instytutu Medycyny Wsi w Lublinie⁵

Jak wynika z danych statystycznych, w Polsce każdego dnia roboczego zdarza się około 300 wypadków przy pracy. Trzy osoby tracą życie, a dziesięć zostaje inwalidami. Rocznie daje to blisko 90 tys. poszkodowanych (1). Pomimo prowadzonej prewencji zarówno ze strony samych pracodawców, jak i instytucji państwowych, sytuacja w tym zakresie nie ulega poprawie.

Jak wykazują badania naukowe i literatura przedmiotu, jednym z kluczowych zagadnień związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników, a co za tym idzie elementem prewencji wypadkowej, jest prawidłowa organizacja i kultura bezpieczeństwa pracy.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa pracy do jednych z podstawowych obowiązków pracodawcy, w tym właściciela zakładu leczniczego dla zwierząt (2), należy zapewnienie stałym pracownikom, a także osobom świadczącym pracę w ramach innego stosunku pracy niż umowa o pracę oraz osobom prowadzącym działalność gospodarczą na własny rachunek bezpiecznych i higienicznych warunków pracy (3). Dotyczy to również lekarzy weterynarii prowadzących własne praktyki świadczących pracę na rzecz innych podmiotów. Nieprzestrzeganie i niestosowanie się do przepisów w tej dziedzinie jest jednym z powodów występowania wypadków przy pracy. Każda sytuacja powodująca uraz, która wystąpiła w praktyce weterynaryjnej, powinna być zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa poddana szczegółowej analizie w celu wyjaśnienia przyczyny zaistniałego zdarzenia (4).

Wypadki przy pracy są nieprzewidywalne, a ich zakwalifikowanie nie zawsze jest oczywiste. Właściwie przeprowadzone postępowanie powypadkowe, w tym dokonanie dokładnego i precyzyjnego wyjaśnienia okoliczności, w których doszło do niepożądanego zdarzenia, stwarza możliwości wprowadzenia w proces pracy odpowiednich środków profilaktycznych, chroniących pracowników przed wystąpieniem

w przyszłości zdarzeń o podobnym charakterze (5). Środki te mają charakter złożony i dotyczą przedsięwzięć natury technicznej, organizacyjnej i prawnej.

Wymienione obowiązki należą do pracodawcy (właściciela zakładu leczniczego dla zwierząt), niezależnie od liczby zatrudnianych pracowników oraz od tego, czy pracodawcą jest osoba fizyczna, prawna, czy jest nim jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej (6).

Zdolność wykrywania ryzyka zagrożeń wypadkowych oraz wnioskowania zapobiegawczego, a także stałe doskonalenie wiedzy i umiejętności działania w tym zakresie to podstawowy obowiązek pracodawcy, o czym świadczy szerokie orzecznictwo sądowe (7).

Ogólnie można stwierdzić, że chodzi tu o przystosowanie warunków pracy do potrzeb pracownika, przy równoczesnym kształtowaniu czynnika ludzkiego. Prawidłowe zapobieganie wypadkom przy pracy wiąże się ściśle ze znajomością przyczyn ich powstawania oraz charakterem i źródłami zagrożeń związanych z pracą. Wynika z tego, że profilaktyka wypadkowa powinna iść w kierunku usuwania wszelkich niebezpieczeństw dla życia i zdrowia pracowników.

Prawna kwalifikacja zdarzenia

W odniesieniu do zdarzeń urazowych, którym ulegają lekarze i technicy weterynarii, należy mieć na uwadze fakt, iż powstają one w określonym stanie prawnym i z racji tego podlegają rygorom tych przepisów. Powyższe wynika z faktu, że lekarz weterynarii może w ramach indywidualnej działalności gospodarczej prowadzić własną praktykę weterynaryjną w ramach zakładu leczniczego dla zwierząt bądź być zatrudnionym na podstawie umowy o pracę w takim zakładzie.

W obu tych przypadkach kwestie przepisami ustawy z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych

Legal qualification of traumatic event as an accident at work in veterinary practice

Chmielewski J.¹, Zagórski J.², Anusz K.³, Nagas T.⁴, Trela M.⁴, Galińska E.M.⁵, Institute of Environmental Protection – National Research Institute, Occupational Safety and Health Service, Warsaw¹, Public Health Institute, Institute of Rural Health in Lublin², Department of Food Hygiene and Public Health Protection, Faculty of Veterinary Medicine in Warsaw³ Division of Animal Reproduction, Andrology and Biotechnology, Department of Large Animal Diseases with Clinic, Faculty of Veterinary Medicine in Warsaw⁴, Department of Allergology and Environmental Hazards – Institute of Rural Medicine in Lublin⁵

This paper covers the issues of legal classification of traumatic injury as a result of the professional activities implementation by a veterinarian. The differences in the post-accident procedures, dependent on the nature and legal status of veterinarian in professional practice (employee agreement, sole trader, enterprise), have been analysed and demonstrated. Also statistical data available for our profession as well as demonstrated foreign scientific reports describing the issues related to accident rate among veterinarians have been described.

Keywords: occupational health and safety (OHS), veterinary clinic, injury, accident at work, occupational risk, occupation hazard.

(8). W zależności od statusu prawnego lub formy prawnej łączącej poszkodowanego w wypadku przy pracy z pracodawcą należy stosować odpowiednie przepisy prawa przy przeprowadzaniu właściwej procedury postępowania powypadkowego.

Sposób postępowania w razie wypadku przy pracy, ze względu na rangę problemu, jest przedmiotem szczegółowej regulacji prawnej. Ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku dokonują pracodawcy w stosunku do ubezpieczonych, będących pracownikami, a w stosunku do pozostałych ubezpieczonych podmioty określone w art. 5 ust. 1 ustawy z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Istotą badań mających na celu ustalenie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy jest także przeprowadzenie postępowania powypadkowego, aby spełniało ono wymogi profilaktyki i prewencji wypadkowej (9).

W pracy lekarza weterynarii można mieć do czynienia z sytuacją, w której jedno zdarzenie wypadkowe może powodować kolejne, mogące mieć charakter choroby zawodowej. Na przykład uwzględniając fakt, że do urazu w postaci zakłucia lub skałeczenia mogło dojść w czasie wykonywania czynności zawodowych związanych z koniecznością wykonania zabiegu (np. zakłucie igłą,

wystającym gwoździem, ostrą krawędzią wyposażenia stajni lub obory) w środowisku narażenia na działanie czynników biologicznych może dojść do poważniejszych urazów niż już stwierdzone, np. zagrożenie epidemiologiczne pracownika na zakażenie wirusem wścieklizny wywołane narażeniem się przez niego na styczność z zakażonym zwierzęciem w związku z wykonywanymi czynnościami zawodowymi (7).

Zdarza się, że wypadek przy pracy nie pozostawia ujemnych skutków w postaci uszczerbku na zdrowiu. W każdym zakładzie leczniczym dla zwierząt, oprócz wypadków urazowych, występują zdarzenia, które nie powodują urazów w rozumieniu ustawowym. Są to wypadki bezurazowe, których jest znacznie więcej niż wypadków urazowych (10). Zdarzenie potencjalnie wypadkowe to niebezpieczne zdarzenie związane z wykonywaną pracą, podczas którego nie dochodzi do urazów lub pogorszenia stanu zdrowia (11).

Za wypadek przy pracy (12), podlegający rejestracji statystycznej (13), uważa się nagle zdarzenie (14) wywołane przyczyną zewnętrzną (15) powodujące uraz (16) lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą (17):

- 1) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych;
- 2) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia;
- 3) w czasie pozostawiania pracownika w dyspozycji pracodawcy między siedzibą pracodawcy a miejscem

wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Pojęcie nagłości zdarzenia ma miejsce wówczas, gdy występuje w ciągu jednej dniówki roboczej. Sąd Najwyższy w wyroku z 30 czerwca 1999 r. (sygn. akt II UKN 24/99, OSNP 2000/18/697) wyjaśnił, że zdarzenie będące istotnym zewnętrznym czynnikiem wywołującym negatywną reakcję organizmu i stanowiące przyczynę wypadku przy pracy posiada cechę nagłości tylko wtedy, gdy przebiega w czasie nie dłuższym niż trwanie dnia pracy. Natomiast w wyroku z 18 marca 1999 r. (sygn. akt II UKN 523/98, OSNP 2000/10/396) Sąd Najwyższy stwierdził, że nie jest wypadkiem przy pracy zdarzenie, którego następstwa chorobowe występują po okresie znacznie przekraczającym jedną dniówkę roboczą.

Przyczyny wypadków można jednak rozumieć rozmaicie, bo rzadko istnieje tylko jedna przyczyna. Przeciwnie, zazwyczaj występuje cały ich splot warunkujący przebieg i skutki wypadku. Na potrzeby kwalifikacji prawnej zdarzenia przyjmuje się i uznaje wyłącznie przyczyny zewnętrzne.

Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego, wypadek przy pracy jest wynikiem jednego wydarzenia, ale najczęściej wynika on z kilku przyczyn, co sprawia, że suma przyczyn wypadku jest większa od ogólnej liczby wypadków. W 2013 r. odnotowano 193,8 przyczyn na 100 wydarzeń wypadkowych.

Przyczyny te są kwalifikowane w następujących grupach: nieprawidłowe zachowania pracownika, niewłaściwa ogólna organizacja, brak lub niewłaściwe

posługiwanie się czynnikiem materialnym, nieużywanie sprzętu ochronnego, niewłaściwe, samowolne zachowanie się pracownika i jego zły stan psychofizyczny.

Za przyczyny zewnętrzne wypadku przy pracy należy więc przyjąć:

- każdy czynnik pochodzący spoza organizmu uszkodzonego, zdolny (w istniejących warunkach) wywołać szkodliwe skutki, w tym także pogorszyć stan zdrowia pracownika dotkniętego już schorzeniem samoistnym (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 18 sierpnia 1999 r. sygn. akt II UKN 87/99, OSNP 2000/20/760),
- wykonywanie codziennych obowiązków pracowniczych, jeżeli przyczyniły się w znaczącym stopniu do pogorszenia samoistnej choroby pracownika (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 5 lutego 1997 r. sygn. akt II UKN 85/96, OSNP 1997/19/386),
- urazy mechaniczne, chemiczne, spowodowane przez narzędzia pracy, działanie zbyt wysokich bądź niskich temperatur, działanie energii elektrycznej, często czynności samego pracownika, jego nadmierny wysiłek,
- dopuszczenie pracownika do wykonywania pracy na podstawie aktualnego okresowego zaświadczenia lekarskiego, zawierającego obiektywne błędną ocenę jego zdolności do pracy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 23 listopada 1999 r., sygn. akt II UKN 208/99, OSNP 2001/5/172),
- dopuszczenie do pracy bez przeprowadzenia badań kontrolnych lub na

Tabela 1. Struktura przyczyn wypadków przy pracy w 2013 r. według Państwowej Inspekcji Pracy

Charakter przyczyny	Zidentyfikowany rodzaj przyczyny
Przyczyny ludzkie	niewłaściwe, samowolne zachowanie się pracownika, w tym: przechodzenie, przejeżdżanie lub przebywanie w miejscach niedozwolonych; wejście, wjechanie w obszar zagrożony bez upewnienia się, czy nie ma niebezpieczeństwa
	niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym (np. niewłaściwe uchwycenie narzędzi, wykonywanie pracy niewłaściwymi narzędziami)
	nieprawidłowe zachowanie się pracownika, w tym zaskoczenie niespodziewanym zdarzeniem
	niedostateczna koncentracja uwagi na wykonywanej czynności
	lekceważenie zagrożenia
	nieznajomość zagrożenia, przepisów i zasad bhp oraz brak doświadczenia
Przyczyny organizacyjne	nieużywanie sprzętu ochronnego przez pracownika
	brak lub niewłaściwe instrukcje bezpiecznej pracy, w tym dot. obsługi maszyn i urządzeń oraz prowadzonych procesów technologicznych
	niewłaściwa (nadmierna) eksploatacja czynnika materialnego (w tym niedostateczna konserwacja, niewłaściwe naprawy i remonty)
	tolerowanie przez nadzór odstępstw od zasad bezpiecznej pracy
	brak nadzoru nad pracownikami
Przyczyny techniczne	niedostateczne kwalifikacje zawodowe pracownika
	brak lub niewłaściwe przeszkolenie uszkodzonego w dziedzinie bhp
	brak, niewłaściwy dobór lub zły stan techniczny urządzeń ochronnych (osłony zabezpieczające przed dostępem do stref niebezpiecznych, blokady napędu, urządzenia ograniczające wysięg elementów ruchomych itp.)
	niewłaściwe rozwiązania techniczne (np. brak zamocowania maszyny do podłoża, niewystarczająca stateczność i wytrzymałość czynnika materialnego)

Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych PIP www.pip.gov.pl, dostęp: 16.12.2014 r.

podstawie orzeczenia lekarskiego wydanego po upływie terminu obowiązującego do przeprowadzenia tych badań albo w przypadku oczywistej błędności tego orzeczenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 7 lutego 2006 r., sygn. akt I UK 192/05, M.P.Pr. 2006/5/269),

- stres będący elementem obowiązków pracowniczych może być uznany za przyczynę zewnętrzną tylko wtedy, gdy jest to stres przekraczający typowe warunki pracy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 16 grudnia 1997 r., II UKN 407/97, OSNAPIUS 1998 r. nr 21 poz. 644; **tab. 1**).

Ugruntowane orzecznictwo Sądu Najwyższego związane z wypadkami przy pracy wykazuje, że uszczerbek na zdrowiu (rozumiany jako uraz) nie stanowi pojęciowej cechy wypadku przy pracy. Jest natomiast przesłanką nabycia prawa do świadczeń wypadkowych (18).

W definicji wypadku przy pracy w odniesieniu do pojęcia „urazu” rozumianego jako „uszkodzenie” (19) w języku polskim nie ma jednego znaczenia, nawet gdy odnosi się do tkanki lub narządu ciała. Wszak uszkodzenie to również nadwyżenie lub naruszenie tkanki rozumiane jako pogorszenie stanu zdrowia pracownika. Wykładnia semantyczna pojęcia „uraz” nie pozwala na zawężenie znaczenia słowa „uszkodzenie” tylko do fizycznego (anatomicznego) zniszczenia tkanki ciała. Uraz nie powinien być ograniczany tylko do zmian anatomicznych, co może sugerować słowo „uszkodzenie” (tkanki lub narządu), gdyż nie są wykluczone zaburzenia lub zmiany czynnościowe u pracownika spowodowane wypadkiem przy pracy, które nie będą polegały na zmianach anatomicznych (np. psychiczne).

Na potrzeby postępowania powypadkowego pod pojęciem urazu należy rozumieć: uszkodzenie tkanek ciała lub narządów człowieka wskutek działania czynnika zewnętrznego lub niezdolność do pracy z powodu choroby będącej konsekwencją tego zdarzenia.

Związek z pracą nie musi być związkiem przyczynowym, a jedynie związkiem adekwatnym, co potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z 11 sierpnia 1994 r. (sygn. akt II PRN 1/94, OSNP 1995/3/34). Sąd wyjaśnił, że związek zdarzenia z pracą istnieje wówczas, gdy zdarzenie nastąpiło podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności wchodzących w zakres jego obowiązków albo poleceń przełożonych, względnie podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika czynności w interesie zakładu pracy bez polecenia i bez związku tego działania z normalnymi obowiązkami i w czasie pozostawiania pracownika w dyspozycji zakładu pracy.

W doktrynie i orzecznictwie ukształtował się pogląd, że związek ten nie musi przejawiać się jako związek przyczynowy w rozumieniu art. 361 §1 kodeksu cywilnego (20), co oznacza, że praca nie musi być przyczyną zdarzenia.

Studium przypadku wypadku przy pracy

Polskojęzyczne piśmiennictwo przedmiotu nie dotyczy badań, jak również analizy stanu zdrowia polskich lekarzy weterynarii w odniesieniu do krajowych uwarunkowań. Istnieją natomiast opracowania zagraniczne na ten temat. W Australii w ramach szerokiego projektu badawczego obejmującego 7929 lekarzy weterynarii, którzy ukończyli studia na czterech australijskich szkołach weterynaryjnych (University of Queensland, University of Melbourne, Murdoch University i University of Sydney), między 1960 a 2000 r. wypełnione kwestionariusze otrzymano od 2800 lekarzy weterynarii. Wynikało z nich, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy 48% ankietowanych zostało pokąsanych przez psy. Przypadki te były najczęściej zgłaszane przez lekarzy weterynarii zatrudnionych w praktykach dla małych zwierząt. Na pytanie o pokąsania lub zadrapania przez kota, z przerwaniem ciągłości skóry w ciągu ostatnich 12 miesięcy odpowiedzi twierdzącej udzieliło 63% (21).

Lekarze weterynarii, którzy zajmują się końmi, są narażeni na zwiększone ryzyko obrażeń. Retrospektywne badanie analizujące zagrożenia zawodowe w kontaktach z końmi przeprowadzono wśród 700 praktykujących lekarzy weterynarii w Szwajcarii. Obrażeń, w tym kilku naprawdę ciężkich, doznało 216 (31%) ankietowanych lekarzy (22).

Zawodowe zagrożenia zdrowia w praktyce weterynaryjnej były przedmiotem szerokiego badania wśród kanadyjskich lekarzy weterynarii. Przebadano 806 osób; 93% badanych podało, że w ciągu ostatnich pięciu lat doświadczyło urazu; w przypadku 40% respondentów konieczna okazała się wizyta u lekarza, zaś w przypadku 17% respondentów był to uraz skutkujący co najmniej jednodniową niezdolnością do pracy. Więcej urazów wystąpiło wśród kobiet niż wśród mężczyzn, a także wśród lekarzy pracujących

z dużymi zwierzętami oraz tych, którzy uzyskali prawo wykonywania zawodu w ciągu ostatnich dwóch dekad. Wyższa stopa wypadkowości wśród kobiet wydaje się wiązać z ich mniejszą siłą fizyczną. Nawet gdy wziąć pod uwagę doświadczenie zawodowe, kobiety pozostawały grupą częściej doświadczającą urazów. Urazy związane ze zwierzętami, takie jak pokąsanie czy zadrapanie, występowały częściej w lecznicach małych zwierząt, który to sektor zdominowany jest przez kobiety; kobiety też częściej zgłaszały mniej poważne urazy. Poważne urazy wiązały się z pracą z dużymi zwierzętami, przy czym związek ten utrzymuje się nawet po uwzględnieniu typu praktyki. Wyniki tego badania pozostają spójne z innymi badaniami w tym zakresie prowadzonymi wcześniej (23).

Statystyka wypadków przy pracy w praktyce weterynaryjnej

Informacje o wypadkach przy pracy (bez wypadków w indywidualnych gospodarstwach rolnych oraz osób prowadzących własną działalność gospodarczą) są zbierane przez Główny Urząd Statystyczny z wykorzystaniem statystycznej karty wypadku przy pracy (Z-KW; **tab. 2, 3, 4**).

W Polsce na koniec 2012 r. było zarejestrowanych 16 490 lekarzy weterynarii posiadających prawo wykonywania zawodu.

Tabela 2. Liczba poszkodowanych w wypadkach przy pracy wśród lekarzy weterynarii w latach 2002–2012

Rok	Liczba poszkodowanych osób
2002	20
2003	19
2004	15
2005	17
2006	21
2007	18
2008	24
2009	27
2010	25
2011	33
2012	20
Łącznie	239

Opracowanie własne: dane uzyskane z GUS pismem DI-6-611-1152/2013/EG

Tabela 3. Wypadki przy pracy z udziałem lekarzy weterynarii zgłoszone do Państwowej Inspekcji Pracy i zbadane przez inspektorów pracy w ramach kontroli w latach 2005–2012

	Liczba zbadanych wypadków	Liczba poszkodowanych w wypadkach przy pracy		
		ogółem	w tym śmiertelnych	w tym ciężkich
Ogółem	6	6	2	4

Opracowanie własne: dane uzyskane z GIP PIP pismem GPA-136-0191-6-2013

Tabela 4. Przyczyny wypadków przy pracy z udziałem lekarzy weterynarii zgłoszone do Państwowej Inspekcji Pracy i zbadane przez inspektorów pracy w ramach kontroli w latach 2005–2012

Przyczyny wypadków	Liczba ustalonych przyczyn wypadków przy pracy		
	ogółem	w tym śmiertelnych	w tym ciężkich
Wszystkie ustalone przyczyny	12	2	0
Przyczyny techniczne ogółem	1	0	0
Niewłaściwe wykonanie czynnika materialnego: nieprawidłowości wykonania czynnika materialnego	1	0	0
Przyczyny organizacyjne ogółem	2	0	0
Niewłaściwa ogólna organizacja pracy: wykonywanie pracy w zbyt małej obsłudze osobowej	1	0	0
Niewłaściwa organizacja stanowiska pracy: nieodpowiednie rozmieszczenie i składowanie przedmiotów pracy (surowców, półproduktów, produktów itp.)	1	0	0
Przyczyny ludzkie ogółem	9	2	0
Nieprawidłowe zachowanie się pracownika: niedostateczna koncentracja uwagi na wykonywanej czynności	2	1	0
Nieprawidłowe zachowanie się pracownika: zaskoczenie niespodziewanym zdarzeniem	1	0	0
Nieprawidłowe zachowanie się pracownika: niewłaściwe tempo pracy	1	0	0
Stan psychofizyczny pracownika niezapewniający bezpiecznego wykonywania pracy: zmęczenie	1	0	0
Nieużywanie sprzętu ochronnego przez pracownika: nieużywanie przez pracownika środków ochrony indywidualnej	1	0	0
Inne przyczyny	3	1	0

Opracowanie własne: dane uzyskane z GIP PIP pismem GPA-136-0191-6-2013

Lekarze weterynarii posiadający prawo wykonywania zawodu znajdują zatrudnienie przede wszystkim w 7693 zakładach leczniczych dla zwierząt (stan na 31 grudnia 2012 r.) oraz w Głównym Inspektoracie Weterynarii, w 16 wojewódzkich inspektoratach weterynarii, 302 powiatowych inspektoratach weterynarii, 15 posterunkach weterynaryjnej kontroli granicznej, jak również na 6 uczelniach wyższych prowadzących nauczanie na kierunku medycyna weterynaryjna.

Analiza danych statystycznych okręgowych izb lekarsko-weterynaryjnych prowadzących rejestry zakładów leczniczych dla zwierząt wykazuje, że blisko 60% z nich stanowią zakłady jednoosobowe (stan na 31 grudnia 2012 r.). Dane te wskazują, że ponad połowa lekarzy weterynarii czynnych zawodowo nie podlega przepisom prawa pracy, a tym samym obowiązki zgłaszania wypadków przy pracy w celach statystycznych na podstawie obowiązujących przepisów prawa (24).

Uzyskanie szczegółowych danych o przyczynach wypadków przy pracy wśród lekarzy weterynarii w oparciu o dane prezentowane przez Główny Urząd Statystyczny w formie rocznych sprawozdań „Wypadki przy pracy ... rok” jest praktycznie niemożliwe z uwagi na fakt, że ta grupa zawodowa nie jest w nich wyodrębniona i wykazywana samodzielnie.

Taki stan rzeczy już na samym wstępie sprawia, że ustalenie nie tylko rzeczywistych przyczyn wypadków przy pracy, ale samej liczby wypadków przy pracy w tej grupie zawodowej obciążone jest dużym błędem i praktycznie niemożliwe.

Ponadto pracodawcy (właściciele zakładów leczniczych dla zwierząt) zatrudniają lekarzy weterynarii na podstawie umowy o pracę nie wywiązują się z obowiązku sporządzania dokumentacji wypadkowej i zgłaszania wypadków przy pracy do Głównego Urzędu Statystycznego. Natomiast Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie prowadzi rejestrów osób prowadzących własną działalność gospodarczą w zakresie praktyki weterynaryjnej.

Podsumowanie

Troska o zdrowie człowieka stanowi najwyższą wartość – wydaje się, że nie ma osoby, która nie zgodzi się z tą tezą. Tymczasem statystyki wskazują, że na przestrzeni lat liczba wypadków przy pracy nadal nie maleje, wręcz przeciwnie w ostatnim roku wzrosła zarówno liczba wypadków ogółem, jak i wypadków śmiertelnych. Co więcej ogólnopolskie wskaźniki wypadkowości w odniesieniu do wypadków ogółem, jak i śmiertelnych również się zwiększyły (25).

Ustalenie rzeczywistej liczby wypadków przy pracy w grupie zawodowej, jaką są lekarze weterynarii, z uwagi na prawne aspekty związane z wykonywaniem przez nich praktyki zawodowej sprawiają, że powyższe zadanie jest praktycznie niemożliwe.

Uzyskane dane wykazują, że lekarze weterynarii jako grupa zawodowa są niedoszacowani pod względem zaistniałych wypadków przy pracy w odniesieniu do innych grup zawodowych.

Wykorzystanie dostępnych danych statystycznych Głównego Urzędu

Statystycznego i Państwowej Inspekcji Pracy w odniesieniu do tej grupy zawodowej nie daje wystarczających podstaw do planowania działań związanych z prewencją wypadkową oraz w szeroko rozumianym zarządzaniu ryzykiem wypadkowym.

Istnieje konieczność podjęcia badań mających na celu zdiagnozowanie rzeczywistego stanu wypadkowości w tej grupie zawodowej.

Piśmiennictwo

1. <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/warunki-pracy-wypadki-przy-pracy/wypadki-przy-pracy-w-2013-r-4,6.html> dostęp: 16.12.2014 r.
2. Art. 15, Art. 94 ust. 4 oraz Art. 207 § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. 1998 nr 21, poz. 94 ze zm.).
3. Art. 304 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. 1998 nr 21, poz. 94 ze zm.).
4. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie trybu uznawania zdarzenia powstałego w okresie ubezpieczenia wypadkowego za wypadek przy pracy, kwalifikacji prawnej zdarzenia, wzoru karty wypadku i terminu jej sporządzenia (Dz.U. 2013 poz. 1618).
5. Art. 234 § 1 oraz Art. 236 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. 1998 nr 21, poz. 94 ze zm.).
6. Art. 3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. 1998 nr 21, poz. 94 ze zm.).
7. Chmielewski J., Nagas T., Trzepla E., Orłak K.: Zakłucie i skaleczenie jako uraz wypadku przy pracy i czynnik zwiększający narażenie zaistnienia choroby zawodowej wśród lekarzy i techników weterynarii. *Życie Wet.* 2013, **88**, 647–650.
8. Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. 2009 nr 1167, poz. 1322).
9. Pawłowska Z. (red.): *Podstawy prewencji wypadkowej*, CIOP-PIB, Warszawa 2008.
10. Pawłowska Z., Rzepecki J.: *Metody zbierania danych i obliczania skutków wypadków przy pracy*, CIOP, Warszawa 1997.
11. PKN: PN-N-18001:2004.
12. Art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. 2009 nr 167, poz. 1322).

13. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 stycznia 2009 r. w sprawie statystycznej karty wypadku przy pracy (Dz.U. 2009 nr 14, poz. 80 ze zm.).
14. Wyrok Trybunału Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 września 1958 r. (nr IR III 140/58).
15. Wyrok SN z dnia 18.08.1999 r. II UKN 87/99 OSNP 2000/20/760.
16. Art. 2 pkt 13 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. 2002 nr 199, poz. 1673 ze zm.).
17. Wyrok SN z dnia 17 lipca 2006 r. I UKN 28/2006 M.M.Pr 2006/12/670.
18. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2000 r. II UKN 734/99.
19. Sudecki R., Dudka G., Bojanowski R., Wypadki przy pracy. W: Korodecka D. (red.): *Bezpieczeństwo i higiena pracy*. CIOP PIB, Warszawa 2008, s. 495.
20. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. 1964 nr 16, poz. 93 ze zm.).
21. Fritschi L., Day L., Shirangi A., Robertson I., Lucas M., Vizard A.: Injury in Australian veterinarians. *Occup. Med.* (Lond.) 2006, **56**, 199–203.
22. Jäggin S., Fürst A., Hässig M., Auer J.: Schlagverletzungen von Tierärzten während der Untersuchung und Behandlung von Pferden: Eine retrospektive Studie in der Schweiz. *Schweiz. Arch. Tierh.* 2005, **147**, 290–295.
23. Epp T., Waldner Ch.: Occupational health hazards in veterinary medicine: Physical, psychological, and chemical hazards. *Can. Vet. J.* 2012, **53**, 151–157.
24. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 stycznia 2009 r. w sprawie statystycznej karty wypadku przy pracy (Dz.U. 2010 nr 218 poz. 1440).
25. Lewandowski J., Znajmiecka-Sikora M. (red.): *Współczesne standardy w zakresie zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy. Możliwości i zagrożenia*. Politechnika Łódzka, Łódź 2012, s. 5.

Dr n. o zdr. Jarosław Chmielewski,
e-mail: j.chmielewski@interia.eu